

Daniel DĂIANU

De ce avem nevoie și trebuie să fim în OCDE

OCDE este întruchiparea organizațională a gândirii ce promovează economia liberă, *democrația liberală*. Țările care fac parte din OCDE au avut evoluții economice și sociale generate de spirit antreprenorial și credința că *democrația liberală*¹ (de pus în contrast cu “democrația iliberală”, care sună, totuși, a oximoron) este regimul politic ce susține dezvoltarea și asigură libertăți individuale fundamentale.

Dar OCDE funcționează acum într-o lume în schimbare, multipolară, cu multe tensiuni, conflicte militare. Trebuie spus totodată că, din păcate, “democrația liberală” este erodată de mai mult timp, cu manifestări și tendințe iliberale accentuate în chiar țări cu tradiții democratice îndelungate². Explicație pentru această evoluție o găsim în politici publice adesea mioape (ce au promovat, *inter alia*, o globalizare neîngrădită (de tip libertarian)³, liberalizarea cvasideplină a sistemelor financiare, neglijarea aspectelor distributive, o imigrație uneori necontrolată, subestimarea aspectelor identitare și a spiritului național, o detașare a elitelor (establishment-ului) de cetățeni, care în UE este numit “deficit democratic”; toate acestea au condus la ceea ce Martin Wolf⁴ numește o “criză a capitalismului democratic” (*The crisis of Democratic Capitalism*, London, 2023)⁵.

În SUA, în Europa, există tensiuni și dispute politice ce exprimă divizări, fracturi sociale și diferențe ideologice (între conservatori, partide mainstream, de extremă dreapta și extremă stânga) foarte greu de conciliat în actul de guvernare, în politici publice⁶. Alegerile europarlamentare din acest an, formarea de guverne în UE în care partide de extremă dreapta acced la putere, vorbesc cu claritate privind curenți de profunzime în lumea avansată economic, în lume în general.

¹ În opinia mea, *democrația liberală* este esențializată de separația puterilor, ceea ce americanii numesc *checks and balances*, care favorizează garantarea drepturilor individuale fundamentale. John Kenneth Galbraith vorbea în acest sens despre “countervailing power” (forța de contrapondere).

² Am examinat aceste tendințe în “Democrația liberală vs. democrația iliberală – de ce cresc înclinații autoritariste”, *Hotnews* și *Contributors.ro*, 14 mai 2018, și “Noul protecționism: de unde vine și încotro duce?”, *OpiniiBnr.ro*, 2 februarie 2017, “The Inward-looking syndrome: where does it come from and where could it go”, *Western Commerce Review*, Spring 2017. Aceste texte sunt reluate în volumul meu *Economia și Pandemia*, Polirom, 2021.

³ Care, cum remarcă Yascha Mounk, este un “liberalism nedemocratic” (*The People vs. Democracy: why our freedom is in fanger and how to save it*, Cambridge MA, Harvard University Press, 2018. Vezi și Dani Rodrik, “The Double Threat to Liberal democracy”, *Project Syndicate*, 13 February, 2018. Această provocare pentru democrația liberală este de pus în relație cu puterea marilor corporații, care influențează decizii de politică publică nu arareori.

⁴ Unul dinre cei mai cunoscuți editorialiști de la *Financial Times*.

⁵ Este o temă abordată amplu după criza financiară globală izbucnită în 2008 – a se vedea și Robert Reich, fost ministru al muncii în administrația Obama, *Saving capitalism for the many, not the few*, New York, 2016; Paul Collier *The Future of capitalism*, London, Penguin, 2018; Steven Levitsky și Daniel Ziblatt: *How Democracies Die*, London, Penguin, 2018 etc.

⁶ Barbara F. Walter, profesor de științe politice la Universitatea San Diego, vorbește chiar de gestația unor conflicte civile (*civil wars*) în societăți avansate, în democrații care suferă de erodarea unor baze sociale și politice și devin “anocrații” (anocracies), ceva aflat în zona gri între democrație și autocrație (*How Civil Wars Start*, Random House, London, 2022).

Pentru cei orbi, sau fundamentalişti (adepti ai *statului minimal*), trebuie amintit că economia de piață nu înseamnă un stat inexistent ca actor economic; există o coabitare între sector public și cel privat, impusă de mersul istoriei, care să asigure cetățenilor bunuri publice și private necesare, în raport cu resursele disponibile. Nu există proporții statuate privind relația privat-public; din acest punct de vedere, există diferențe chiar semnificative între economii din UE (ex: dirijismul francez vs. sistemul de “*Ordnungspolitik*” (*economia socială de piață*) din Germania), între un “model european”, fie el cu mai multe variante, și cel din SUA, acesta din urmă cu accent mai mic pe incluziune socială.

Prezența statului în economie, existența unui sector public nu implică o creștere cvasiautomată a datoriilor publice, a deficitelor bugetare. Ceea ce s-a întâmplat în ultimele decenii în țări dezvoltate, dincolo de nevoia de amortizare a șocurilor adverse teribile, exprimă și greșeli de politică economică, abordări diferite în politici publice (exemplificate de dezbaterile reguli vs. discreționarism / *rules vs. discretion*); că așa este se vede și din starea mai bună a finanțelor publice în țări scandinave (în pofida faptului că au mecanisme de asistență socială generoase) față de situația din alte țări din UE sau din SUA – a se vedea anexele cu datorii publice și deficite bugetare. Aceste diferențe sunt temă de discuție în OCDE, în grupuri de lucru ale Comisiei Europene, în instituții financiare specializate⁷.

Oricum, aderarea la OCDE simbolizează intrarea într-unul dintre cluburile “instituționale” ce reprezintă lumea democratică, într-un mare *think-tank*, care diseminează “practici bune”. Pentru România era firesc să înceapă discuții pentru aderarea la OCDE cu ani în urmă și, probabil, intrarea efectivă se va realiza în această decadă.

Este de notat că România ar fi, alături de Bulgaria și Croația, între ultimele state din UE ce ar adera la OCDE; este o constatare ce duce gândul la parcursul sinuos și complicat al integrării României în UE – cu MCV (mecanismul de cooperare și verificare) înlăturat recent, cu intrare în spațiul Schengen numai pe cale aeriană într-o primă fază (în 2024), cu condiții de intrare în Zona Euro ce sunt departe de a fi îndeplinite. Aceste date sunt o temă de meditație pentru cei care construiesc politici publice și cei interesați de locul României în Europa.

1. OCDE: puțină istorie și prezent

Trăim vremuri extrem de învolburate, dificile, sub povara unei suite de șocuri care au răvășit economii, dezvoltate și mai puțin dezvoltate, peste tot în lume. Sunt de considerat aici urmări ale pandemiei, șocul prețurilor la energie care a readus în minte *stagflația* (concomitent stagnare economică și inflație – ceea ce contrazicea o teză standard a macroeconomiei) de acum câteva decenii⁸ și care este de judecat și prin prisma tranziției către “energie verde”, a impactului inteligenței artificiale, și nu în cele din urmă a contextului geopolitic – cu confruntări militare de amploare, o nouă cursă a înarmărilor. Aceste șocuri parcă împing lumea către o stare de dezordine, anarhie, ceea ce Robert Kaplan profetează acum mai bine de două decenii (*The Coming Anarchy*, New York, Random House, 2000).

OCDE (Organisation for Economic Cooperation and Development), înființată în 1961, a avut ca precursor OEEC (Organisation for European Economic Cooperation, organizație formată în

⁷ O analiză interesantă a problematicii datoriilor publice și private în economiile avansate și emergente din UE are Valentin Lazea: *O teorie morală a politicilor monetare și fiscale*, București, 2023.

⁸ Drept urmare la șocul prețului țițeiului provocat de state care au format cartelul OPEC.

1948 și care era strâns legată de Planul Marshall. Acest plan, gândit de SUA, a avut ca scop reconstrucția Europei devastate de Al Doilea Război Mondial. Numai țările neafiate în sfera de influență sovietică au beneficiat de ajutorul oferit de Planul Marshall și după 1952 (când Planul a încetat să funcționeze) de coordonarea și sprijinul oferite de OEEC. Aceasta din urmă și apoi OCDE au operat în contextul confruntării geopolitice și ideologice dintre vestul democratic și blocul sovietic. Această aserțiune trebuie însă să fie nuanțată, întrucât, de exemplu, Spania (sub Franco), Portugalia (sub Salazar), Grecia (sub dictatura coloneilor – ce a fost instalată totuși la peste un deceniu de la semnarea de către staul elen a actului fondator al OCDE în 1961) nu puteau fi considerate țări cu regim democratic. Dar ele erau excepții ce parăa întăreau regula. Și nu întâmplător, din lumea arabă, de pildă, nu există state membre ale OCDE. Poate însă că viitorul va aduce situații inedite din acest punct de vedere, având în vedere noul război rece și considerente de *realpolitik*.⁹

OCDE a avut din totdeauna o dimensiune geopolitică încercând să concilieze crezul ei de organizație ce promovează valori democratice și practici bune (și acestea însă nu inflexibile când erau invalidate de realitate – ex: deschiderea contului de capital indiferent de condiții (și FMI și-a modificat viziunea în această privință cu două decenii în urmă) sau prezența statului în domenii strategice), cu un pragmatism impus de imperative geopolitice. Primirea în OCDE a unor țări din afara Europei ilustrează nu numai nevoia de a aduce laolaltă țări care îmbrățișează filosofii economice și politice comune/înrudite, ci și un răspuns la o redistribuire a puterii economice în lume¹⁰, tensiuni geopolitice. Această dimensiune crește în prezent pe fondul confruntărilor militare, al ascensiunii economice, tehnologice și militare a Chinei, apariției grupului BRICS (ce reprezintă, într-un fel, așa numitul *Sud Global*). Cât de întortochiate sunt cărări ale geopoliticii se poate vedea și din intenția Turciei, ce este stat membru al OCDE, să între în BRICS; ea ar fi un caz special, dat fiind că este și stat membru NATO. Turcia ar fi motivată să facă acest pas și de ținerea la ușa UE de mai bine de două decenii. Există și un caz aparent în oglindă, cu Brazilia (stat membru al BRICS) care bate la ușa OCDE. Trebuie spus că OCDE a încetat cooperarea cu Rusia după invadarea de către aceasta a Ucrainei – și Belarusul a pierdut același statut.

OCDE încearcă să faciliteze dialogul între doi mari competitori economici: SUA și UE. Mai ales în chestiuni comerciale există disonanțe dintr-un motiv simplu: concurența este în natura economiei de piață și interese industriale și comerciale pot intra în coliziune. Europeanii mereu au deplâns handicapul pe care îl au față de firmele americane cu alonja globală, foarte greu de stăvilit. Merită să amintim în acest sens volumul lui J.J.Servan Schreiber, *Le Defi Americain (Sfidarea americană)* din 1969 (Paris, Gallimard) care avea accente strategice de sorginte gaulistă și care au rămas constant în mentalul colectiv și politic al Franței; și alți analiști europeni au scris din perspectivă similară de-a lungul anilor. Raportul Draghi (2024) privind competitivitatea UE vorbește de acest handicap, de faptul că UE pierde teren față de SUA și China în domenii de vârf (inclusiv inteligență artificială), că este nevoie de intervenție guvernamentală pentru a depăși această situație. Sprijin guvernamental mai puternic la nivelul UE ar fi însă o schimbare radicală

⁹ Este posibil ca țări din zona Golfului, ce sunt foarte bogate și au relații bune cu SUA, să formeze, dacă doresc, un grup aparte de colaborare cu OCDE, chiar dacă unele dintre ele (inclusiv Arabia Saudită) au relații amicale cu Rusia și China.

¹⁰ Astfel, după date ale Băncii Mondiale, G7 (Canada, Franța, Germania, Italia, Japonia, Regatul Unit, SUA) deținea cca. 45% din PIB-ul mondial în 1994, în timp ce în 2022 ponderea a fost de cca. 29%. În aceeași perioadă de timp BRICS (Brazilia, China, Egipt, Etiopia, India, Iran, Rusia, EAU și Africa de Sud) a evoluat de la cca. 19% la cca. 35% din PIB-ul mondial. La paritatea puterii de cumpărare, China are un PIB mai mare decât al SUA, dar și populație de aproape 4 ori mai mare (SUA are, deci, PIB/loc mult mai mare).

de viziune, dacă ne gândim la ce înseamnă *piața unică*, regulile privind ajutorul de stat. Acest Raport, ca și alte documente programatice ale Comisiei, ale instituțiilor europene, trebuie să fie studiate cu atenție la București, România fiind stat membru al UE.

Trăsăturile vremurilor actuale sunt ilustrate de teme cheie pe agenda OCDE, ca organizație ce promovează practici de guvernare, valori de echitate, incluziune, o relație bună a omului cu natura, impactul inteligenței artificiale etc. S-a văzut în noianul de crize ce s-au scudeat în ultimii ani că nici societățile cele mai bogate și dezvoltate tehnologic nu au fost scutite de dificultăți mari în a absorbi șocuri puternice, că ceea ce numim *capital social* și *capital politic* sunt sever testate.

Nu întâmplător, OCDE, ca și alte organizații internaționale specializate (IMF, Banca Mondială, BEI, BERD etc.) subliniază rolul “încrederii” (*trust*) în relația dintre cei care guvernează și societate. Unde instituțiile funcționează mai bine, capitalul de încredere se erodează mai puțin și societatea se poate mobiliza mai ușor în fața adversităților – la nivel individual, de grup/comunitate, corporatist etc.

2. Cum vede OCDE economia românească

Ultimele două evaluări făcute de experții OCDE (studii publicate în 2022 și 2024) se adaugă altor analize realizate de organisme specializate; mă refer la documente ale Comisiei Europene, care judecă anual evoluția/convergența economiei românești, sau analize ale FMI, care trec dincolo de ceea ce implică consultările anuale în virtutea articolului 4. Este de subliniat că analizele de după criza financiară globală au ieșit dintr-o paradigmă simplificatoare (caracterizată, între altele, de globalizare neîngrădită a piețelor și reglementare slabă (*light touch regulation*) a sistemelor financiare) și au încercat să surprindă mai bine relația între organizarea piețelor (distribuția puterii pe piețe) și inovație, creștere economică și distribuția veniturilor, conduita în afaceri etc. La toate acestea se adaugă atenția acordată luptei contra corupției și promovării de practici bune în sectorul public, apariția statului de drept. Toate acestea condiționează robustețea și reziliența sistemelor societale.

Este multă analiză relevantă în studiile OCDE privind economia românească cu referire la reducerea decalajelor economice, rolul apartenenței la UE, funcționarea piețelor, politicile publice, sistemul bancar/financiar, locul IMM-urilor în textura economică, dezvoltarea sectorului IT, aspecte sociale și demografice (îmbătrânirea populației și problematica sistemului de pensii, salarizarea), discrepanțe economice regionale, coeziunea socială¹¹. Merită să fie notată o constatare centrală a ultimelor două studii ale OCDE: că, în mai puțin de 20 de ani, România a redus decalajul PIB/loc față de media din OCDE de la 60% la 30%, iar populația amenințată de sărăcie/excluziune socială a scăzut la 30% în 2020, de la cca. 50% în 2010. Sunt multe date ce atestă progrese economice ale României, dar și minusuri importante – precum în sistemul educațional și sănătatea publică.

¹¹ În mai 1996, am fost invitat de OCDE pentru un stagiu de cercetare. Atunci am fost consultat în realizarea studiului OCDE privind România, ce a fost publicat în 1998; indicatorul gândit de mine privind “încordarea structurală” (vezi Daniel Dăianu, “Resource misallocation and Strain: explaining shocks in post-command economies”, Working Paper, no. 96, 1997, William Davidson Institute; Daniel Dăianu, “Inter-enterprise arrears in post-command economies”, IMF Working Paper, no 94/1994) în condiții de șocuri adverse a fost folosit în acel studiu.

O mare problemă a economiei noastre este dezechilibrul balanței externe. PIB/loc (la paritatea puterii de cumpărare) a ajuns în jur de 80% din media UE, dar persistă dezechilibre externe mari; deficitul de cont curent a fost în jur de 5% din PIB în 2019 și în 2020, peste 6% în 2021. În 2022, pe fondul crizei energetice și al războiului din Ucraina, acest deficit a sărit la peste 9% din PIB, ca în 2023 să revină la cca. 7% din PIB. În UE, sunt puține economii cu deficite de cont curent semnificative (media OCDE a acestui deficit a fost zero în 2019) – date din anexe și grafice ilustrează problema deficitului de cont curent al României comparativ cu țările OCDE și state din UE.

Dezechilibrul extern are ca piston principal deficitul bugetar structural (vezi anexa), la care s-au adăugat efecte ale prociclicității politicii bugetare. Dar există și un deficit de competitivitate. Economia emergentă a României se confruntă cu fenomenul “deficitelor gemene” (*twin deficits*), întrucât se observă o legătură aproape ombilicală între deficitul bugetar structural (de peste 6% din PIB în 2022 și 2023) și cel de cont curent (în jur de 7% din PIB în 2023); este de menționat că aproape jumătate din finanțarea deficitului curent se face prin împrumuturi externe.

România are o problemă de competitivitate, care explică marele dezechilibru comercial. De aceea, România are nevoie de investiții care să îi asigure o plasare mai bună în lanțurile de producție internaționale și care să o ajute să nu fie blocată în “capcana venitului mediu” (*middle income trap*), de o politică industrială și agricolă. Venituri/salarii mai bune ar atenua emigrația forței de muncă.

OCDE subliniază referitor la economia românească nevoia de consolidare fiscală, de care depinde sustenabilitatea finanțelor publice. În România, nu datoria publică (cca. 50% din PIB la finele lui 2023) este grija mare, ci deficiul bugetar structural. O ajustare fiscală graduală are sens, mai ales că economia este fragilă inclusiv din cauza șocului prețurilor la energie și efectelor războiului din Ucraina. Corecția fiscală are de considerat înăsprirea politicilor monetare în lume după resurecția inflației, ceea ce crește costul finanțării și refinanțării. O concomitență de dobânzi mici (cost al creditului), reducere drastică imediată a deficitului bugetar, inflație stopată mâine și creștere economică înaltă este însă o fantezie!

Ca în toate țările din OCDE, din UE, politica macroeconomică se confruntă cu dileme mari și miracole nu există. Nu poți decât să lucrezi cu *trade-off-uri* (compromisuri) dificile, să încerci să limitezi stricăciuni și dureri. Banca centrală a României nu emite monedă de rezervă și era obligată să întărească politica monetară (în lupta contra inflației elevate), să țină cont și de pașii făcuți de Fed, BCE, de alte bănci centrale din regiune, de evoluții pe piețele financiare în general.

Deficitul bugetar a fost de peste 6,6% din PIB în metodologia ESA în 2023 și poate ajunge la 8% în 2024. Corecția fermă a deficitului fiscal în anii ce vin este calea de a liniști piețele financiare și de a asigura stabilitate financiară. Dacă vom valorifica exemplar fondurile europene, vom atenua din impactul contracționist al consolidării fiscale.

Inflația înaltă este menționată în analiza OCDE, în condițiile în care îngrijorări persistă în lume; este vorba de persistența și posibilitatea de a fi influențate așteptări inflaționiste, *inflația de bază*. Și în România, șocul prețurilor la energie este cauza principală, ce conduce la efecte în lanț. Există și riscul unei spirale prețuri-salarii. Necazul este accentuat de dereglări în lanțuri de producție și de geopolitizarea pieței energiei, de fragmentarea economiei mondiale.

În UE nu există o politică energetică unitară, iar dependența sa de Federația Rusă în materie de aprovizionare cu gaz, până nu demult, a fost o mare vulnerabilitate.

România trebuie să valorifice în mod inteligent resursele sale pentru a-și susține securitatea energetică și cea alimentară. Schimbarea de climă, ce implică un preț relativ al energiei mai înalt până se va obține un alt portofoliu de resurse, reprezintă în sine un mare șoc, mai ales pentru țările cu industrii energofage, cu numeroși cetățeni cu venituri mici. Aici găsim o rațiune pentru relevanța Planului de Redresare și Reziliență (PNRR), care este subliniată de studiile OCDE, cât și pentru configurația unei tranziții care să facă acest șoc suportabil economic și socialmente. Este și temei pentru măsuri excepționale luate de Guvern (cum au fost adoptate în multe state din OCDE), având în vedere tensiunile pe care acest șoc le produce în economie, în societate.

Apropo de PNRR, NGEU este politica industrială la nivelul UE, cu ipostaze naționale, în funcție de necesități specifice. În SUA, Planul Biden (*The inflation reduction Act*) este o resuscitare a viziunii New Deal din perioada interbelică – pornind de la confruntarea geopolitică și geoeconomică cu China. Așa cum pandemia a reclamat colaborare strânsă între guverne și industria farmaceutică pentru realizarea de vaccinuri, tot parteneriate guverne - sector privat sunt cerute de provocări economice și tehnologice ale viitorului – inclusiv cele derivate din dezvoltarea inteligenței artificiale și competiția globală. Dar aceste parteneriate trebuie să țină cont de limite impuse de datoriile publice și private.

România are mare nevoie de investiții publice care să o transforme structural, iar PNRR poate mări PIB-ul potențial cu cca. 1% față de media de creștere economică istorică – mai ales că pandemia a tras în jos trendul PIB-ului potențial și sechelele vor dura. Experții OCDE notează evoluția investițiilor publice și consideră că PNRR poate furniza o infuzie excepțională de resurse. Dar trebuie să fie utilizate pe proiecte bune.

Analizele OCDE constată ceea ce Consiliul Fiscal deplânge de ani buni, nivelul foarte jos al veniturilor fiscale (inclusiv contribuții), sub 27% din PIB (față de o medie de cca. 40% din PIB în UE). Luând OCDE ca reper, din acest punct de vedere suntem foarte jos în clasament, așa cum suntem și în UE. Cu venituri atât de joase, este foarte dificil să finanțezi în mod adecvat educația și sănătatea, modernizarea infrastructurii, să amortizezi șocuri adverse puternice. Iar PNRR nu poate suplini această subfinanțare cronică. Trebuie să ajungem să stăm cât mai mult pe picioarele proprii în privința resurselor bugetare. Mai ales că după 2026 un nou PNRR foarte probabil nu va mai exista, iar România, în virtutea creșterii venitului mediu față de media din UE, va beneficia probabil de mai puține fonduri structurale și de coeziune (raportat la PIB). În plus, vor crește banii necesari pentru apărare (care să ajungă de la 1,65% din PIB, cât au fost în 2023, la 2,5% din PIB în anii ce vin). Iar România trebuie să aloce mai mult pentru educație și sănătatea publică.

Analizele OCDE, ale altor instituții internaționale de specialitate, pot ajuta România să își întărească tastatura instituțională, pentru a avea politici publice mai bune. Politici publice mai bune, investiții mai mari ar ajuta România să depășească *capcana venitului mediu*.

Dacă ne gândim la provocările viitorului, ce izvoresc din schimbarea de climă, din nevoia de a avea o societate mai inclusivă, robustă, înțelegem că nivelul veniturilor fiscale/bugetare este o problemă de securitate națională. În acest sens, sunt de salutat eforturile OCDE pentru un regim fiscal internațional care să stopeze un nefast “race to the bottom”, optimizarea fiscală operată de mari corporații internaționale în detrimentul bugetelor naționale, abuzuri de poziție dominantă pe piețe; și paradisurile fiscale trebuie să fie combătute. OCDE poate face mai mult pentru a ajuta contracararea amenințărilor hibride (ex: atacuri cibernetice, *fake news*), pentru reglementarea funcționării activelor *crypto*, ce amenință stabilitatea financiară și activitatea băncilor centrale. Exemple de adâncire a colaborării în cadrul OCDE pot continua.

3. Observații finale

Vremurile sunt foarte dificile, cu o confruntare geopolitică ce aduce numeroase amenințări excepționale, între care Armageddon-ul nuclear și utilizarea destructivă a inteligenței artificiale. Este cea mai periculoasă perioadă de după Al Doilea Război Mondial, care pune în discuție repere și reguli de conduită în relațiile inter-statale. În acest context, țări mari și mici trebuie să găsească rezolvări la provocări imense și dileme de politică publică/economică și să încerce să coopereze în scopuri nobile.

Am intrat într-un nou război rece, devenit tot mai vizibil după invadarea Ucrainei de către Rusia. Și trebuie evitată o escaladare a conflictului în Europa, ce ar putea conduce la un cataclism nuclear. Indiferent de cum se va sfârși războiul din Ucraina, Europa are nevoie de aranjamente de securitate – un fel de Helsinki2, care să permită un control al cursei înarmărilor – desigur, aici trebuie inclusă în ecuație China.

România, în pofida unui progres economic incontestabil în ultimele două decenii, are de redus dezechilibre macroeconomice majore (deficit bugetar și extern), de continuat modernizarea.

Corecția macroeconomică, de care depinde stabilitatea financiară a României, va fi extrem de dificilă. Trebuie să ajungem cu deficitul bugetar la în jur de 2% din PIB (cu spațiu fiscal față de pragul de 3% din PIB, ce este reper tradițional în cadrul fiscal din UE). Fără corecția fiscală, nici nu se poate concepe aderarea la Zona Euro.

Față de deficitul de acum, de peste 7% din PIB, ar fi deci cca. 5% din PIB corecție fiscală necesară. Iar această ajustare nu se poate efectua numai pe parte de cheltuieli, având în vedere nivelul veniturilor fiscale de 26-27% din PIB, subfinanțarea cronică a educației și sănătății publice. Este necesară totodată reforma administrației publice. Reformele (la pensii și salarii) complică corecția macroeconomică.

Există o rezistență enormă la corecție macro, fiindcă reprezintă în esență extracție de venituri din societate echivalentă cu reducere de împrumuturi de aceeași magnitudine. Vom asista la un *război distribuțional* în societate, vizibil și invizibil: între mediul de afaceri și bugetari, salariați și patroni (muncă și capital), între actori interni și actori externi.

Corecția este mai grea și pentru că se va cheltui mai mult pentru apărare (în 2023, numai 1,6% din PIB a fost bugetul apărării, față de 2,5% angajament), aproape de pierderea "dividendului păcii". Corecția nu se poate face în trei ani (2025-2027), iar reformele pot prelungi perioada de corecție. Oricum, piețele vor să vadă un plan clar de ajustare. Ajustarea reclamă reforma regimului fiscal (reașezare fiscală) și o colectare mult mai bună de taxe și impozite. Investiții bune și reforme trebuie să mărească competitivitatea economică (reducerea deficitelor externe).

Trebuie întărite instituțiile – colectarea slabă a veniturilor fiscale exprimă slăbiciune instituțională și lipsa de încredere în autorități publice, convenite, erori comise în trecut privind regimul fiscal și politica veniturilor). Lupta contra corupției și extragerii de rente din bani publici trebuie să fie cât mai fermă.

Intrarea în OCDE poate ajuta întărirea instituțională a României, depășirea capcanei venitului mediu, obținerea unui rating de țară mai bun¹².

Modernizarea în continuare a României nu poate fi pusă pe un pilot automat construit din recomandări date de instituții internaționale. România are nevoie de o însușire (*ownership*) proprie a formulării și aplicării de politici publice, care să definească interese naționale în mod concret, să țină cont de relații de putere în UE și pe plan internațional, să încerce să creeze avantaje competitive în raport cu resursele disponibile – într-un mediu geopolitic foarte complicat, în condițiile fragmentării economiei globale, ale unui nou război rece. Trebuie să avem mai multă tărie instituțională autohtonă, ca dovadă de maturizare societală și demnitate națională.

PS. Lupta pentru democrație nu înseamnă numai confruntare între state democratice și state autocrate, ci și între forțe democratice și nedemocratice în interiorul țărilor. Și trebuie spus că democrația nu este *God given*, dată de de la Dumnezeu; ea poate cunoaște perioade mai bune și mai puțin bune (chiar nefaste, cum s-a întâmplat în perioada interbelică din secolul trecut), în funcție de dinamici economice, sociale și politice, de calitatea politicilor publice și a oamenilor care iau decizii “mari”, de etică și moralitate în viața publică și lumea afacerilor.

¹² Anexele conțin cifre ce compară economia României cu economiile țărilor din OCDE în anii 2022 și 2023 – venit/loc (PPP/ paritatea puterii de cumpărare), inflație, datorie publică, deficit bugetar, deficit de cont curent etc. Sunt și rating-urile suverane menționate.

Anexe

Indicator	2022				2023			
	non-UE		UE		non-UE		UE	
PIB/loc/Gross domestic product per capita, current prices (Purchasing power parity; international dollars)	Australia	61,956.0	Austria	66,774.4	Australia	64,762.2	Austria	67,737.8
	Canada	58,617.0	Belgium	63,458.8	Canada	59,712.3	Belgium	66,021.4
	Chile	28,951.2	Czech Republic	47,907.4	Chile	29,872.9	Czech Republic	49,347.2
	Colombia	18,687.1	Denmark	71,270.6	Colombia	19,282.5	Denmark	74,457.0
	Costa Rica	25,073.9	Estonia	44,591.7	Costa Rica	27,063.8	Estonia	44,268.7
	Iceland	68,767.7	Finland	58,053.1	Iceland	71,969.2	Finland	59,425.2
	Israel	52,548.4	France	56,255.1	Israel	54,385.3	France	58,647.0
	Japan	49,210.6	Germany	64,031.0	Japan	52,214.6	Germany	65,584.4
	Korea	53,759.6	Greece	37,218.9	Korea	56,551.8	Greece	39,394.9
	Mexico	23,558.9	Hungary	42,030.6	Mexico	24,980.3	Hungary	43,567.2
	New Zealand	51,622.6	Ireland	132,219.1	New Zealand	52,676.5	Ireland	130,915.2
	Norway	77,749.3	Italy	52,559.2	Norway	80,143.7	Italy	55,144.2
	Switzerland	86,195.0	Latvia	38,863.5	Switzerland	89,243.3	Latvia	40,002.3
	Türkiye	39,280.2	Lithuania	47,353.9	Türkiye	42,063.7	Lithuania	47,905.6
	United Kingdom	55,660.8	Netherlands	70,666.9	United Kingdom	57,492.5	Netherlands	72,403.0
	United States	77,191.9	Poland	43,638.4	United States	81,632.3	Poland	46,411.5
			Portugal	42,703.5			Portugal	45,224.3
			Romania	38,563.99			Romania	40,839.29
			Slovak Republic	40,181.0			Slovak Republic	42,170.5
			Slovenia	48,714.9			Slovenia	51,054.7
		Spain	47,669.7			Spain	50,436.2	
		Sweden	65,925.8			Sweden	68,000.0	
Inflația medie/Inflation, average consumer prices (%)	Australia	6.61	Austria	8.61	Australia	5.60	Austria	7.71
	Canada	6.80	Belgium	10.33	Canada	3.88	Belgium	2.29
	Chile	11.65	Czech Republic	15.10	Chile	7.58	Czech Republic	10.66
	Colombia	10.18	Denmark	8.53	Colombia	11.73	Denmark	3.35
	Costa Rica	8.28	Estonia	19.45	Costa Rica	0.53	Estonia	9.12
	Iceland	8.31	Finland	7.17	Iceland	8.74	Finland	4.34
	Israel	4.40	France	5.90	Israel	4.21	France	5.66
	Japan	2.50	Germany	8.67	Japan	3.27	Germany	6.03
	Korea	5.09	Greece	9.30	Korea	3.59	Greece	4.16
	Mexico	7.90	Hungary	14.62	Mexico	5.53	Hungary	17.14
	New Zealand	7.17	Ireland	8.05	New Zealand	5.73	Ireland	5.21
	Norway	5.76	Italy	8.74	Norway	5.52	Italy	5.90
	Switzerland	2.83	Latvia	17.25	Switzerland	2.13	Latvia	9.06
	Türkiye	72.31	Lithuania	18.86	Türkiye	53.86	Lithuania	8.69

Indicator	2022				2023			
	non-UE		UE		non-UE		UE	
	United Kingdom	9.07	Netherlands	11.62	United Kingdom	7.31	Netherlands	4.12
	United States	7.99	Poland	14.36	United States	4.13	Poland	11.42
			Portugal	8.10			Portugal	5.26
			Romania	13.8			Romania	10.4
			Slovak Republic	12.14			Slovak Republic	10.96
			Slovenia	8.83			Slovenia	7.45
			Spain	8.32			Spain	3.40
			Sweden	8.06			Sweden	5.91
Deficit bugetar/General government net lending/borrowing (% of GDP)	Australia	-2.26	Austria	-3.54	Australia	-0.95	Austria	-2.45
	Canada	0.11	Belgium	-3.54	Canada	-0.60	Belgium	-4.63
	Chile	1.36	Czech Republic	-3.21	Chile	-2.15	Czech Republic	-3.58
	Colombia	-6.17	Denmark	3.34	Colombia	-2.72	Denmark	2.75
	Costa Rica	-2.81	Estonia	-0.97	Costa Rica	-3.17	Estonia	-3.04
	Iceland	-4.00	Finland	-0.78	Iceland	-2.03	Finland	-2.83
	Israel	0.62	France	-4.81	Israel	-4.99	France	-5.49
	Japan	-4.35	Germany	-2.50	Japan	-5.76	Germany	-2.12
	Korea	-1.60	Greece	-2.40	Korea	-1.02	Greece	-1.65
	Mexico	-4.27	Hungary	-6.24	Mexico	-4.29	Hungary	-6.66
	New Zealand	-3.51	Ireland	1.68	New Zealand	-3.53	Ireland	1.52
	Norway	25.41	Italy	-8.56	Norway	14.18	Italy	-7.17
	Switzerland	1.21	Latvia	-3.71	Switzerland	0.53	Latvia	-2.65
	Türkiye	-1.12	Lithuania	-0.65	Türkiye	-5.49	Lithuania	-0.82
	United Kingdom	-4.74	Netherlands	-0.09	United Kingdom	-6.03	Netherlands	-1.11
	United States	-4.07	Poland	-3.68	United States	-8.79	Poland	-5.62
			Portugal	-0.32			Portugal	0.96
			Romania	-5.78			Romania	-5.69
			Slovak Republic	-2.44			Slovak Republic	-6.44
			Slovenia	-2.96			Slovenia	-3.40
		Spain	-4.73			Spain	-3.64	
		Sweden	1.26			Sweden	-0.07	
Datorie publica/General government gross debt (% of GDP)	Australia	50.11	Austria	78.43	Australia	49.38	Austria	75.53
	Canada	107.37	Belgium	104.34	Canada	107.13	Belgium	104.46
	Chile	37.80	Czech Republic	44.17	Chile	39.41	Czech Republic	44.18
	Colombia	60.06	Denmark	29.83	Colombia	52.52	Denmark	30.38
	Costa Rica	62.99	Estonia	18.49	Costa Rica	61.12	Estonia	20.74
	Iceland	67.37	Finland	73.55	Iceland	64.79	Finland	76.71
	Israel	60.49	France	111.79	Israel	61.94	France	110.64

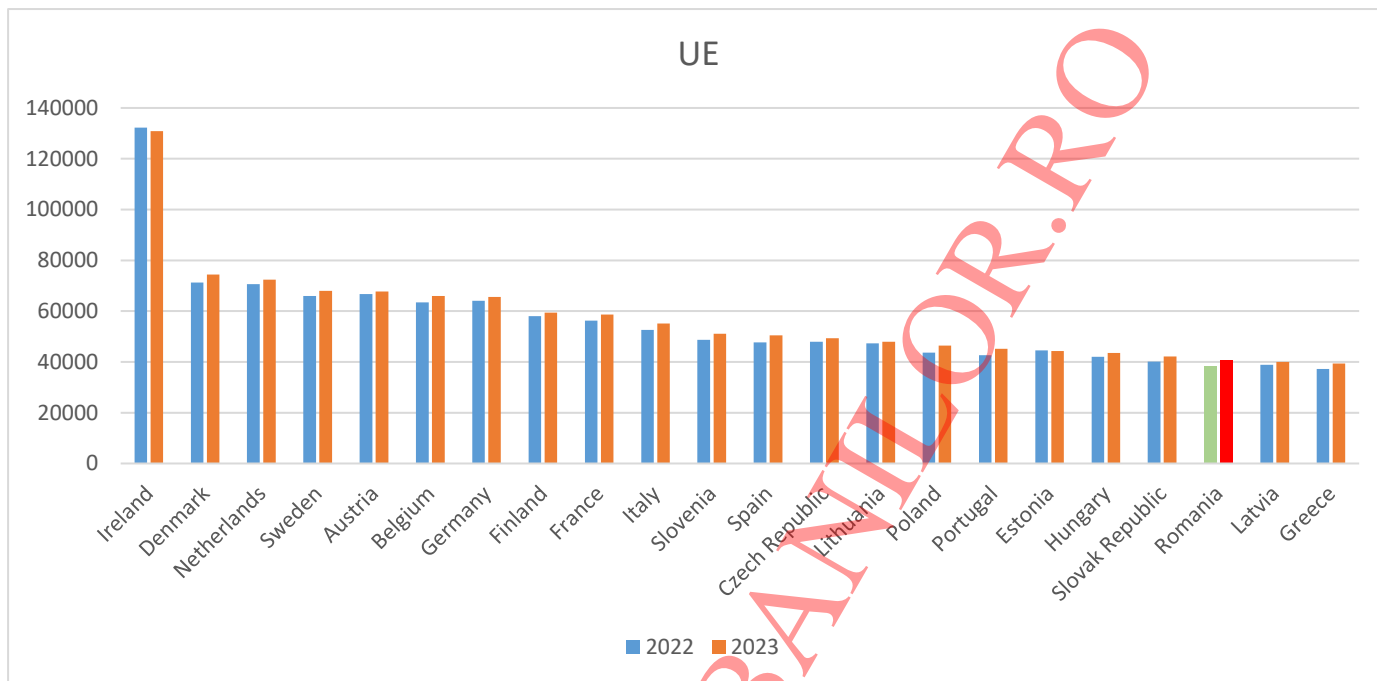
Indicator	2022				2023			
	non-UE		UE		non-UE		UE	
	Japan	257.19	Germany	66.08	Japan	252.36	Germany	64.28
	Korea	53.80	Greece	179.49	Korea	55.18	Greece	168.83
	Mexico	54.17	Hungary	73.91	Mexico	53.10	Hungary	73.40
	New Zealand	47.18	Ireland	44.39	New Zealand	45.91	Ireland	43.32
	Norway	36.27	Italy	140.49	Norway	41.79	Italy	137.28
	Switzerland	37.64	Latvia	41.54	Switzerland	38.32	Latvia	43.46
	Türkiye	30.80	Lithuania	37.81	Türkiye	28.88	Lithuania	35.63
	United Kingdom	100.43	Netherlands	50.08	United Kingdom	101.08	Netherlands	47.17
	United States	120.03	Poland	49.30	United States	122.15	Poland	50.83
			Portugal	112.42			Portugal	99.00
			Romania	50.48			Romania	50.66
			Slovak Republic	57.80			Slovak Republic	57.86
			Slovenia	72.31			Slovenia	68.50
			Spain	111.62			Spain	107.46
			Sweden	32.94			Sweden	35.86
	Deficit de cont curent/ Current account balance (% of GDP)	Australia	1.06	Austria	-0.29	Australia	1.22	Austria
Canada		-0.37	Belgium	-1.01	Canada	-0.61	Belgium	-0.10
Chile		-8.66	Czech Republic	-6.12	Chile	-3.55	Czech Republic	1.22
Colombia		-6.19	Denmark	13.37	Colombia	-2.67	Denmark	10.90
Costa Rica		-3.74	Estonia	-3.23	Costa Rica	-1.42	Estonia	-1.66
Iceland		-1.68	Finland	-2.56	Iceland	0.97	Finland	-1.02
Israel		3.88	France	-2.04	Israel	4.70	France	-0.75
Japan		1.99	Germany	4.41	Japan	3.44	Germany	6.80
Korea		1.54	Greece	-10.74	Korea	2.07	Greece	-6.94
Mexico		-1.21	Hungary	-8.22	Mexico	-0.32	Hungary	0.26
New Zealand		-8.78	Ireland	10.78	New Zealand	-6.86	Ireland	9.87
Norway		30.17	Italy	-1.45	Norway	17.73	Italy	0.16
Switzerland		9.43	Latvia	-4.78	Switzerland	7.64	Latvia	-4.01
Türkiye		-5.42	Lithuania	-5.47	Türkiye	-4.07	Lithuania	2.56
United Kingdom		-3.08	Netherlands	9.27	United Kingdom	-2.20	Netherlands	10.17
United States		-3.77	Poland	-2.43	United States	-2.97	Poland	1.58
		Portugal	-1.15			Portugal	1.37	
		Romania	-9.11			Romania	-7.1	
		Slovak Republic	-8.15			Slovak Republic	-2.07	
		Slovenia	-1.01			Slovenia	4.48	
		Spain	0.61			Spain	2.60	
		Sweden	5.85			Sweden	6.22	

Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024

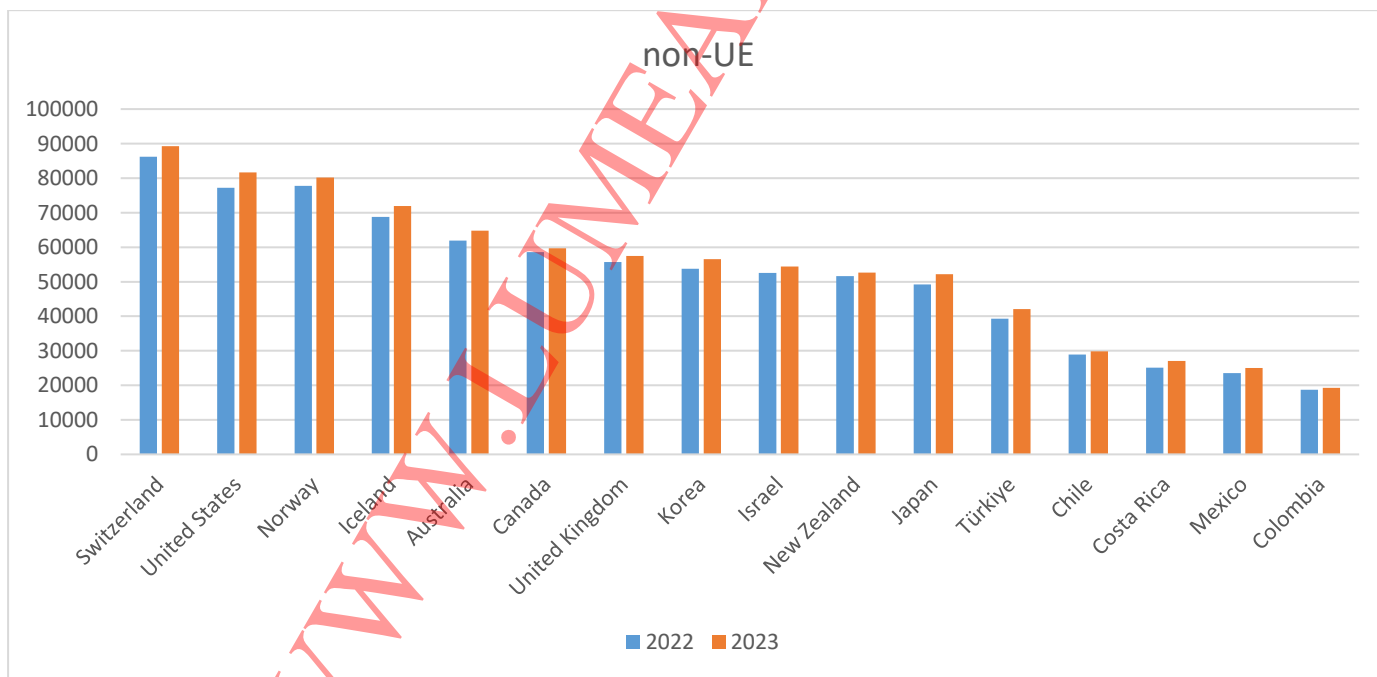
Centralizare rating suveran state OCDE

	Fitch	Moody's	S&P		Fitch	Moody's	S&P
Australia	AAA	Aaa	AAA	Austria	AA+	Aa1	AA+
Canada	AA+	Aaa	AAA	Belgium	AA-	Aa3	AA
Chile	A-	A1	A+	Czech Republic	AA-	Aa3	AA-
Colombia	BBB-	Baa2	BBB-	Denmark	AAA	Aaa	AAA
Costa Rica	B	B2	B	Estonia	AA-	A1	AA-
Iceland	A	A2	A	Finland	AA+	Aa1	AA+
Israel	A+	A1	AA-	France	AA	Aa2	AA
Japan	A	A1	A+	Germany	AAA	Aaa	AAA
Korea	AA-	Aa2	AA	Greece	BB	Ba3	BB-
Mexico	BBB-	Baa1	BBB	Hungary	BBB	Baa3	BBB
New Zealand	AA	Aaa	AA	Ireland	A+	A2	AA-
Norway	AAA	Aaa	AAA	Italy	BBB-	Baa3	BBB
Switzerland	AAA	Aaa	AAA	Latvia	A-	A3	A+
Türkiye	BB-	B2	B+	Lithuania	A	A3	A+
United Kingdom	AA-	Aaa	AA	Netherlands	AAA	Aaa	AAA
United States	AAA	Aaa	AA+	Poland	A-	A2	A-
				Portugal	BBB	Baa3	BBB
				Romania	BBB-	Baa3	BBB-
				Slovak Republic	A	A2	A+
				Slovenia	A	A3	AA-
				Spain	A-	Baa1	A
				Sweden	AAA	Aaa	AAA

Grafic 1. PIB/capita în statele UE din OCDE și România (PPP, international dollars)

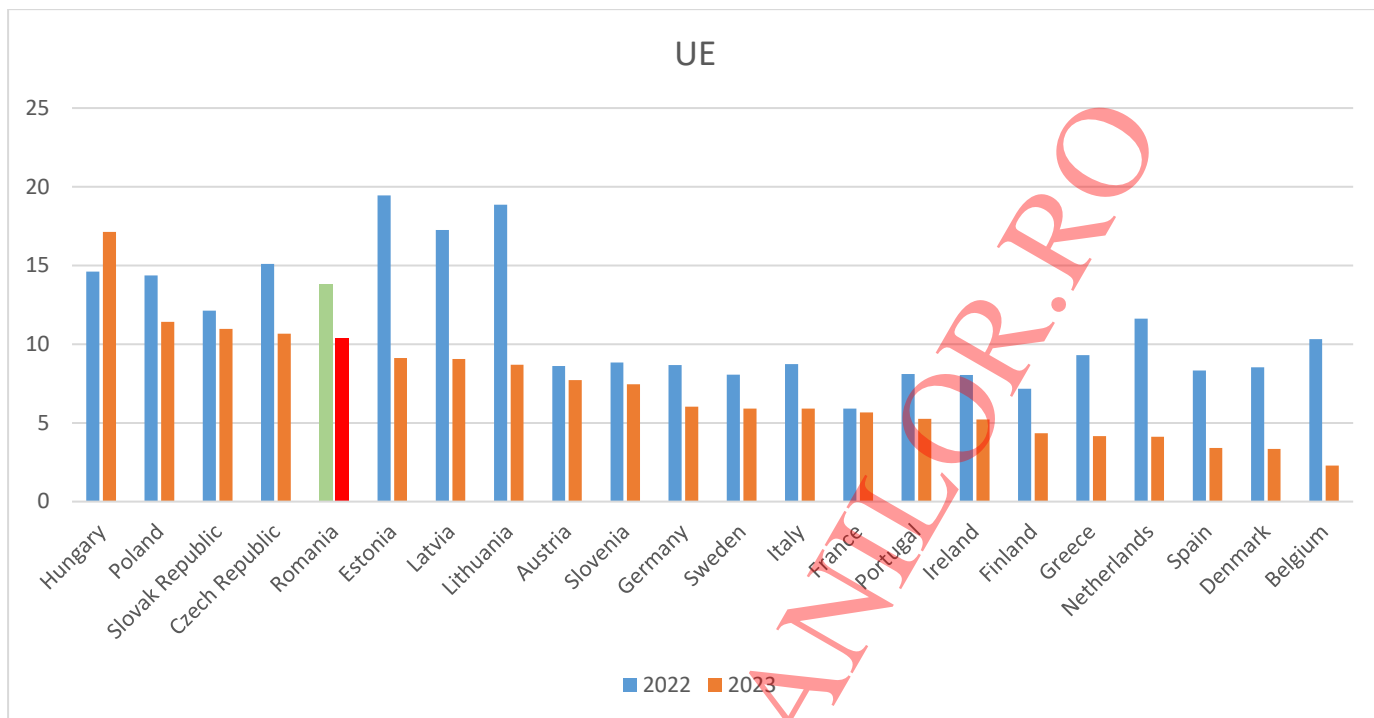


Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024

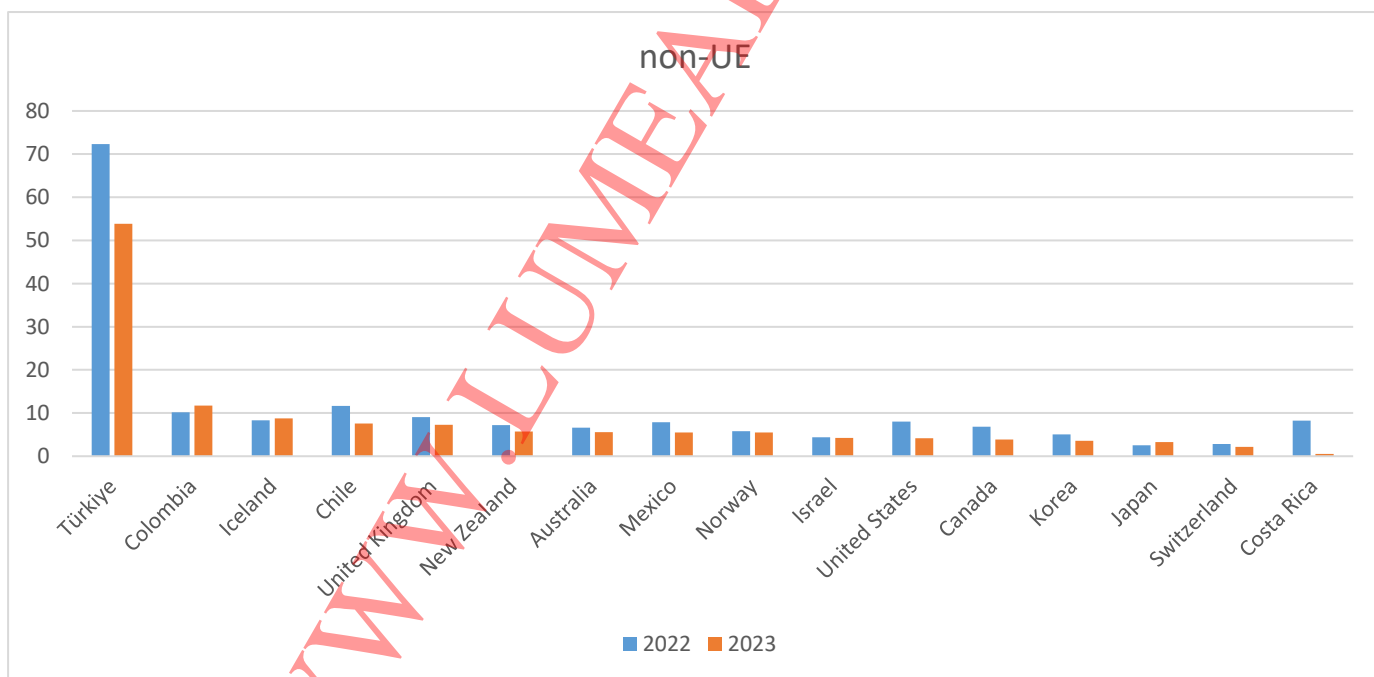


Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024

Grafic 2. Rata inflației ca medie în statele UE din OCDE și România (%)

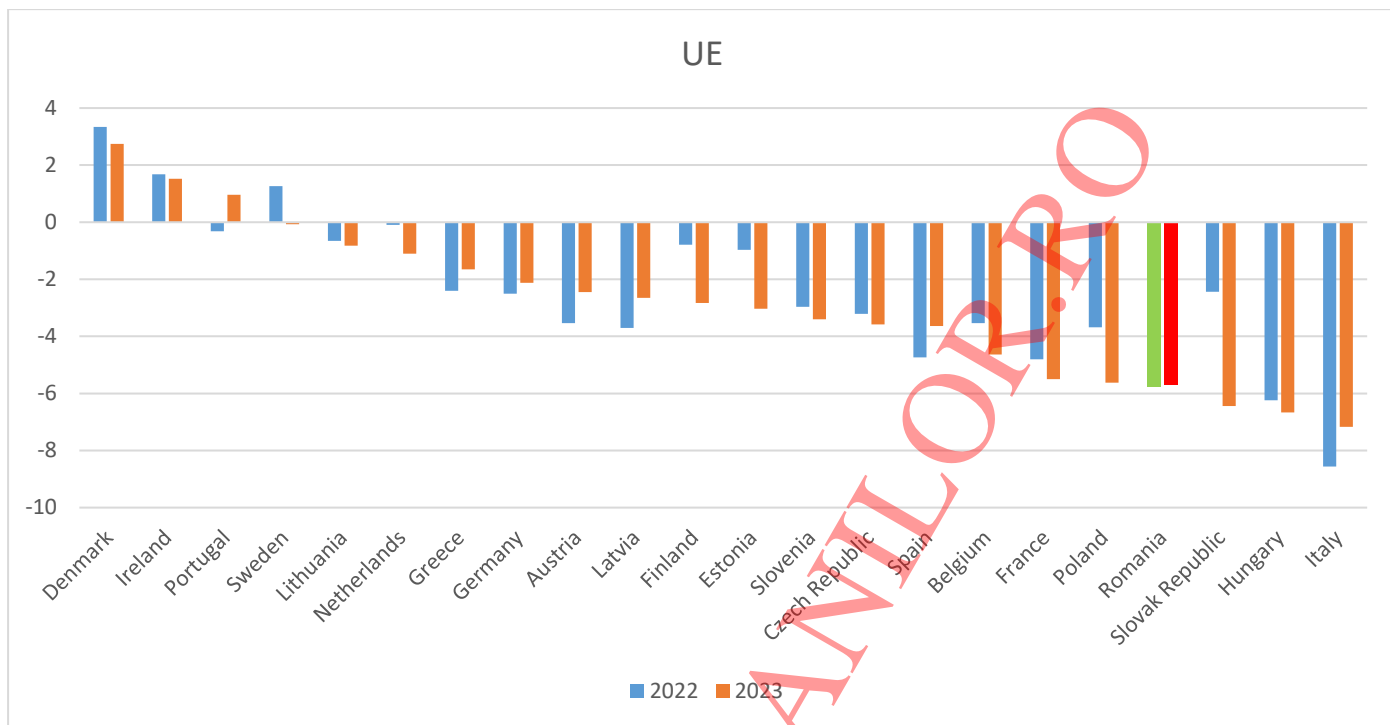


Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024

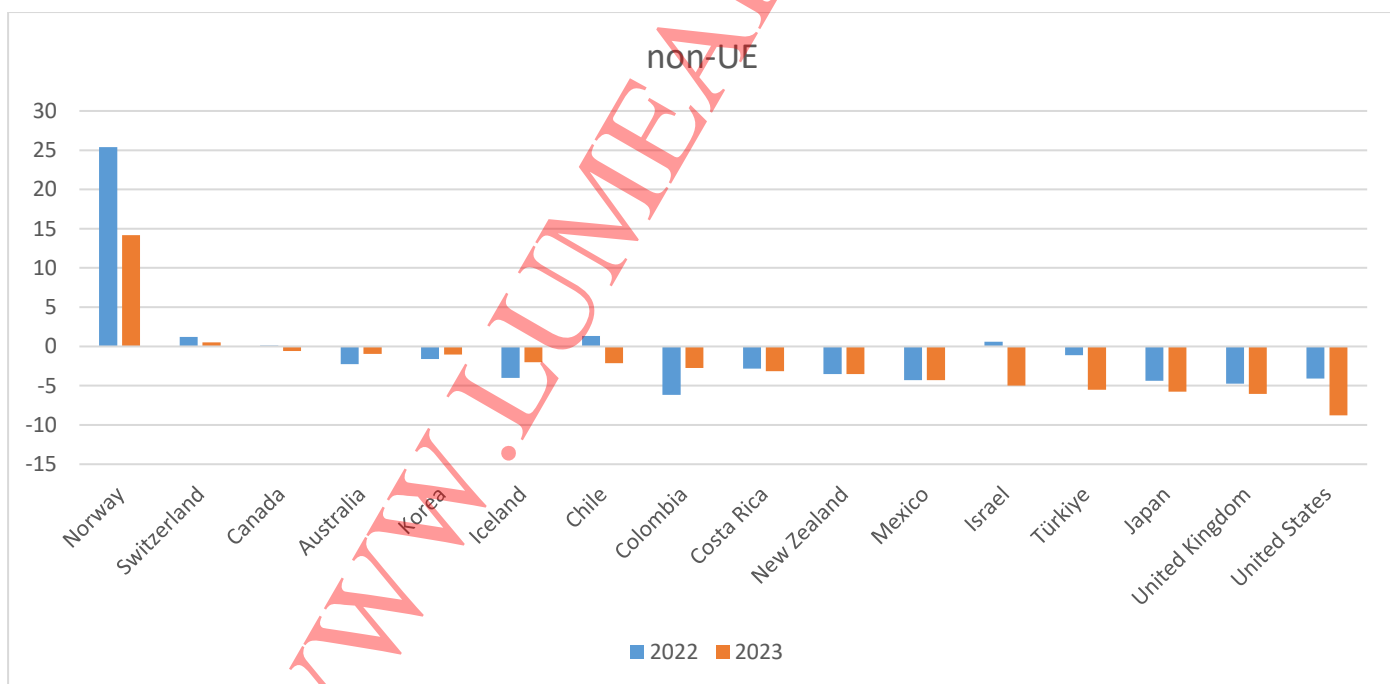


Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024

Grafic 3. Soldul bugetar în statele UE din OCDE și România (%PIB)

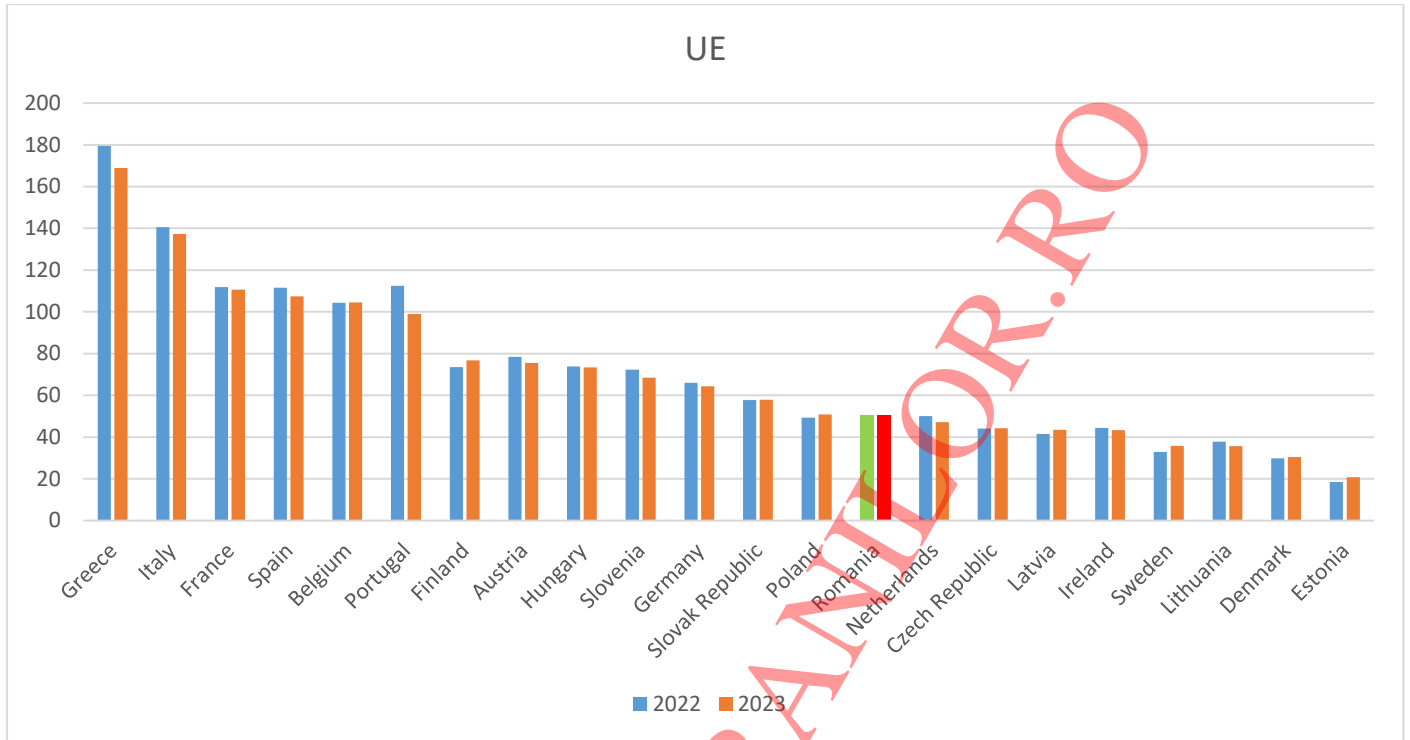


Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024

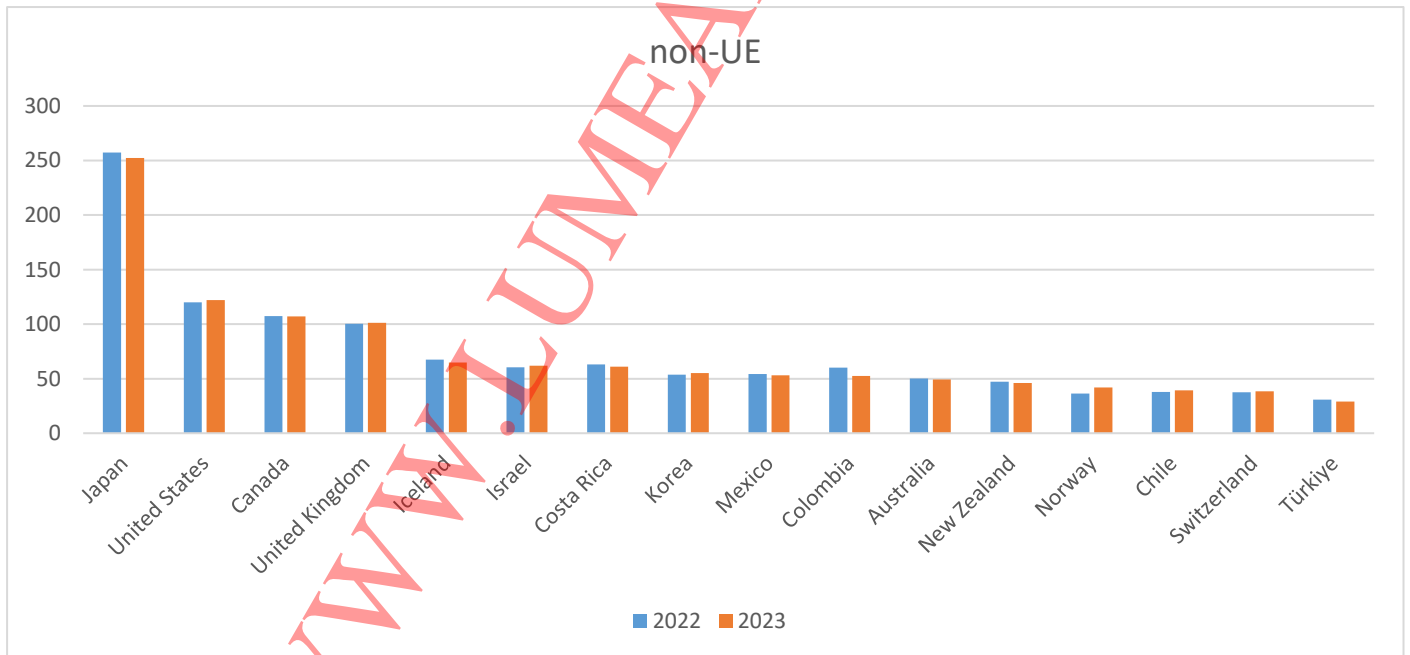


Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024

Grafic 4. Datoria publică în statele UE din OCDE și România (%PIB)

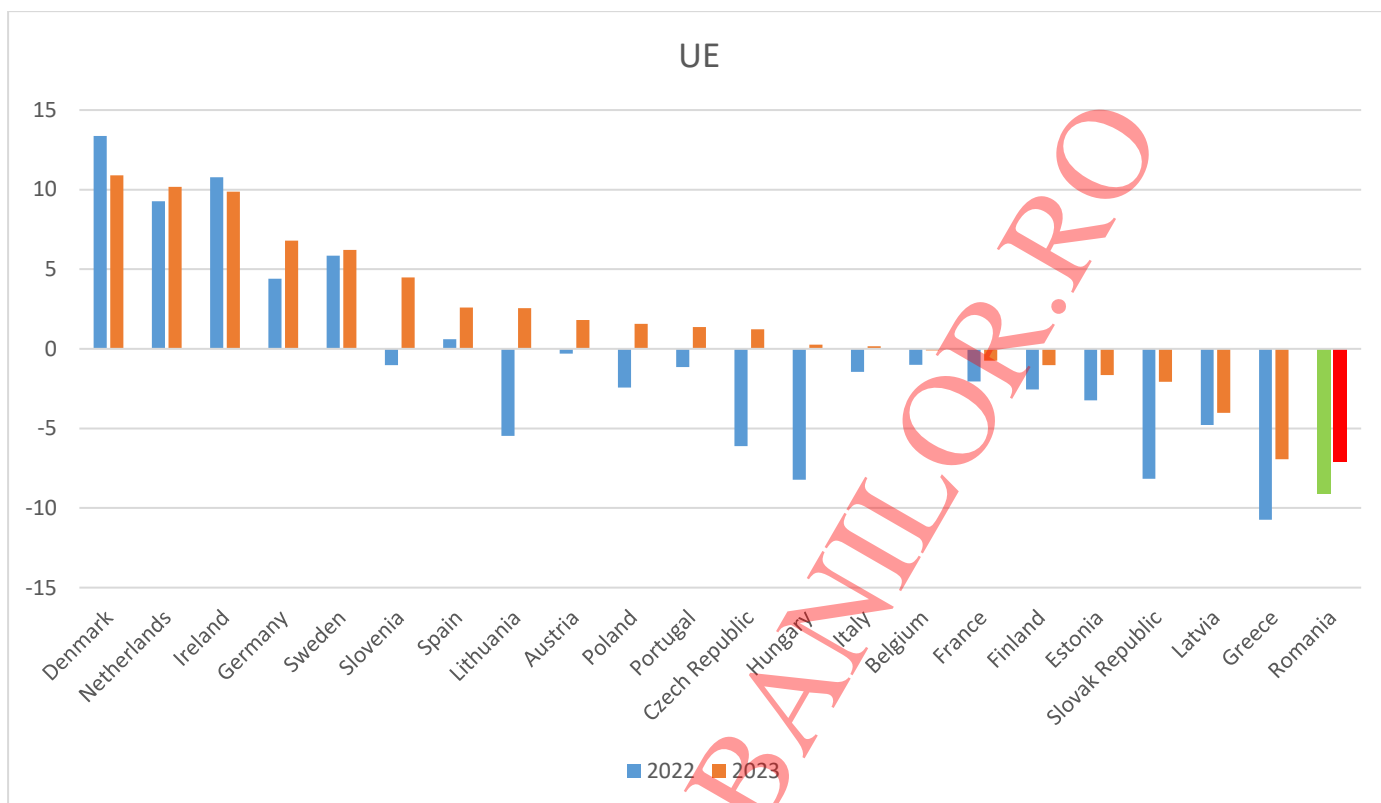


Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024

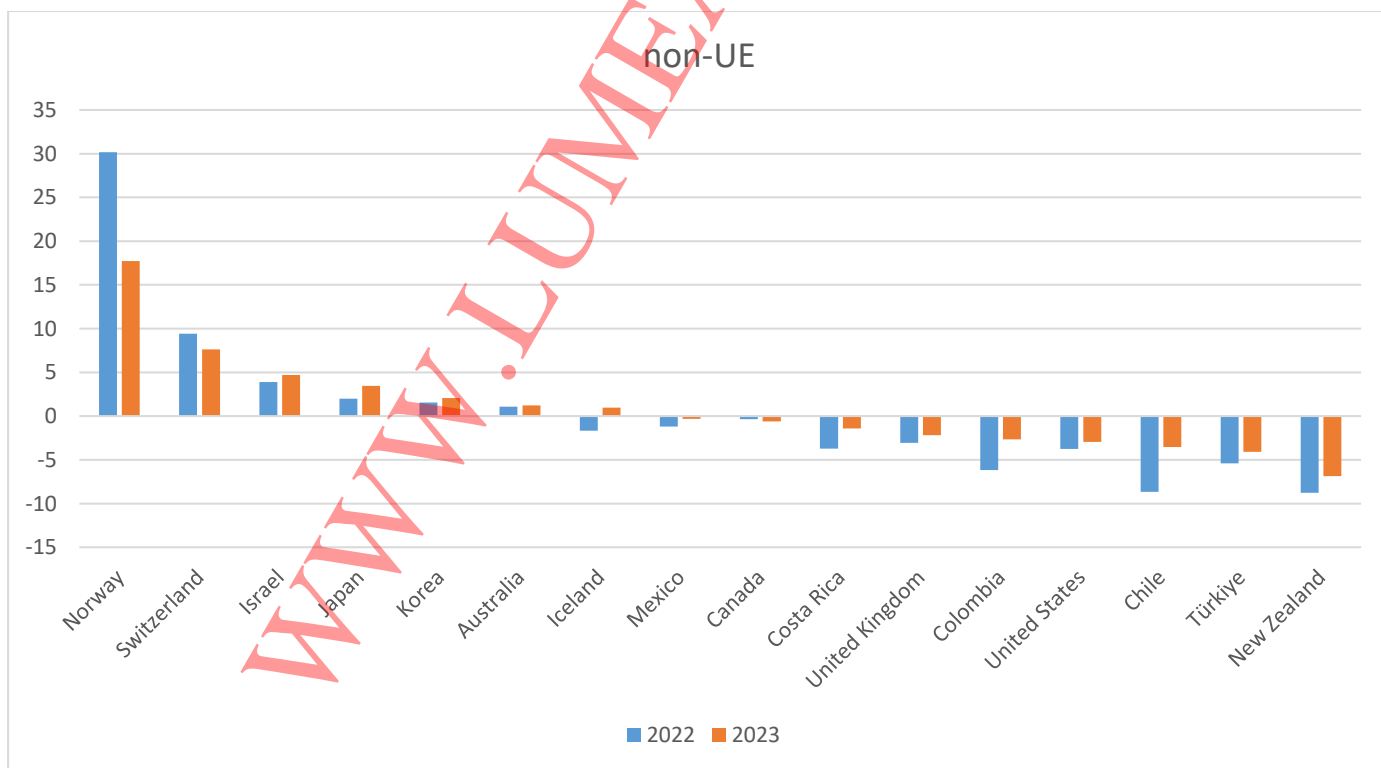


Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024

Grafic 5. Soldul contului curent în statele OCDE (%PIB)



Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024



Sursa: FMI World Economic Outlook, aprilie 2024